

B İ L İ M S E L A R A Ş T I R M A Y A Y I N L A R I

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1983

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Bilay

Yayın No | Publication Number: 44

Kitap Adı : İslam Borçlar Hukuku

Book Title : Islamic Law of Obligations

ISBN : 978-605-7369-35-2

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786057369352

Yazar | Author: Mehmet Selim ASLAN | orcid.org/0000-0002-6758-8203

Kurum | Institution: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ROR ID: ror.org/041jyzp61

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 266 (xviii+248)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ağustos | August 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: Coşkun Işıkgül (FCR)

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: LAFS - İslam hukuku | Islamic law

BISAC: LAW119000 - Hukuk / İslam Hukuku | Law / Islamic

THEMA: LNBF - Borçlar hukuku / hukuki yükümlülükler | Law of Obligations / legal duties

LC Classification: KBP810.2-KBP810.95 - İslam hukuku: borçlar, sözleşmeler ve işlemler — genel |

Islamic law: Obligations, contracts and transactions — general

DEWEY: 340.5912 - İslam hukukunda borçlar | Obligations (Islamic law)

WoS Category: WC=Law - Hukuk | Law

WoS Citation Topics Meso: 6.110 - Hukuk | Law

WoS Citation Topics Micro: 6.110.1900 - Sözleşmeler Hukuku | Contract Law

Scopus Subject Areas: 3308 - Hukuk | Law

Atıf Bilgisi | Cite as: Prof. Dr. Mehmet Selim ASLAN. *İslam Borçlar Hukuku*. FCR Yayın Ltd.- Bilay, 2026.

Bu kitapdaki yazıların ilmi ve hukuki sorumluluğu yazarına aittir.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Prof. Dr. Mehmet Selim ASLAN

İslam Borçlar Hukuku

Yazar Hakkında

Mehmet Selim ASLAN, Prof. Dr.

1971'de Van'da doğdu. 1998'de Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Meslek Yüksek Okulu'ndan ve 2001'de Van YYÜ. İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2002'de imamlik görevine başladı. 2007-2008'de D.İ.B. Bursa/Nilüfer Eğitim Merkezi Kursunu tamamladı. 2008-2010 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri Eğitim Merkezi 7. Dönem kursunu bitirdi. 2012'de Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Arapça okutmanı olarak atandı. Van YYÜ. Sos. Bil. Enstitüsünde başladığı yüksek lisansını, *İslam Hukuk Metodolojisinde Delillerin Teâruzu ve Tercîh Kaideleri* adlı teziyle 2006'da bitirdi. Doktorasını Erciyes Ünv. Sos. Bil. Enstitüsünde *İslam Borçlar ve Aile Hukukunda Kasıt ve Etkisi* başlıklı teziyle 2014'te tamamladı. 2014'te Van YYÜ. İlahiyat Fakültesi'nde İslam Hukuku Anabilim Dalında Yrd. Doç. görevine atandı. 2018'de Doçent ve 2024'te Profesörlük unvanına hak kazanan Aslan, halen Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde İslam Hukuku öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir. Evli ve üç çocuk babası olan yazarın yayınlanmış kitapları, makaleleri ve uluslararası bilimsel sempozyumlarda sunulmuş bildirileri bulunmaktadır.

Kitaplar

1. Aslan. M.S. (2025), *İslam Aile Hukuku*, 7. Baskı, Emin Yayınları, Bursa.
2. Aslan. M.S. (2018), *Sürelî Akitlere Etkisi Açısından İslam Borçlar Hukukunda Özür Unsuru* (Doçentlik çalışması Basılı hali), Emin Yayınları, Bursa.
3. Aslan. M.S. (2020), *Kavram Atlası İslam Hukuku II*, Gazi Kitabevi, Ankara.
4. Aslan. M.S. (2017), *İslam Borçlar ve Aile Hukukunda Kasıt Unsuru* (Doktora çalışması Basılı hali), Emin Yayınları, Bursa.

Kitap Bölümü

1. Aslan. M.S. (2021), "Fıkıh Usûlünde Kötülük Sorunu" *İslam Düşüncesinde Kötülük Sorunu ve Teodise-I*, Editörler: Hakan Hemşinli - Yunus Kaplan, Elis Yayınları, Ankara, ss.129-163.

Tercümeler

1. Aslan. M.S. (2021), *Cem 'u 'l-Cevâmi 'fî Usûlü 'l-Fıkh* (Taceddîn es-Sübkî), Emin yayınları, Bursa.
2. Aslan. M.S. (2012), "Fâsit Tasarruflar ve Bunların Hükümleri Hakkındadır" *Yargılama Usûlüne Dair (Câmiu'l-Fusûleyn)*, Editör: H. Yunus Apaydın, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, ss.686-742.
3. Aslan. M.S. (2012) "Kitâbu'l-İkrâr" *Fıkıh Ekolleri Arasındaki Tartışmalı Konuların İncelikleri (Letâifu'l-İşârât Fî Beyâni'l-Mesâili'l-Hilâfîyât)*, Editör: H. Yunus Apaydın, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, ss.241-260.
4. Aslan. M.S. (2012) "Kitâbu'l-İkrâr" *et-Teshîl Şerhu Letâifi'l-İşârât*, Editör: H. Yunus Apaydın, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, ss.621-711.

Makaleler ve bildiriler için bk.: <https://scholar.google.com/citations?user=T2z3U4cAA-AAJ&hl=tr&coi=sra>

About the Author

Mehmet Selim ASLAN, Prof. Dr.

He was born in Van in 1971. He graduated from the Vocational School of Theology at Van Yüzüncü Yıl University in 1998 and from the Faculty of Theology at Van Yüzüncü Yıl University in 2001. He began serving as an imam in 2002. He completed the training program at the Presidency of Religious Affairs (Diyanet İşleri Başkanlığı) Bursa/Nilüfer Training Center in 2007–2008. Between 2008 and 2010, he completed the 7th-term training program at the Kayseri Training Center of the Presidency of Religious Affairs. In 2012, he was appointed as a lecturer in Arabic at the Faculty of Theology, Van Yüzüncü Yıl University. He completed the master's degree he had begun at the Institute of Social Sciences, Van Yüzüncü Yıl University, in 2006 with a thesis entitled *Conflict of Evidence and Rules of Preference in Islamic Legal Methodology*. He completed his Ph.D. at the Institute of Social Sciences, Erciyes University, in 2014 with a dissertation entitled *Intent and Its Effects in Islamic Law of Obligations and Family Law*. In 2014, he was appointed Assistant Professor in the Department of Islamic Law at the Faculty of Theology, Van Yüzüncü Yıl University. Aslan was awarded the title of Associate Professor in 2018 and Professor in 2024, and he currently serves as a faculty member in Islamic Law at the Faculty of Theology, Van Yüzüncü Yıl University. The author is married and has three children, and has published books and scholarly articles, as well as papers presented at international academic symposia.

Kitap Hakkında

İslam Borçlar Hukuku

İslam Borçlar Hukuku adlı bu eser, taraflar arasındaki sözleşmelere ilişkin borç ilişkilerini düzenleyen kuralları sistematik bir çerçevede ele alan kapsamlı bir çalışmadır. Eserin temel yaklaşımı borç ilişkilerini yalnızca iki tarafın ekonomik menfaatleri çerçevesinde değil, aynı zamanda adalet, karşılıklı rıza, dürüstlük ve hakkaniyet ilkeleri doğrultusunda değerlendirmektir. Bu bağlamda İslam borçlar hukukunun amacı, taraflar arasındaki hukuki ilişkilerde haksız kazancın ve mağduriyetin önlenmesini sağlamaktır.

Çalışmanın sistematığı; akit teorisi, akitler ve şirketler şeklinde üç ana bölüm olarak şekillendirilmiştir. Çalışmanın akit teorisi kısmında borç kavramı, borcun unsurları, kaynakları ve ifası, akdin mahiyeti, akitlerde ileri sürülecek şartlar, muhayyerlik türleri, mal çeşitleri ve akdin sona ermesi konuları incelenmektedir. Özellikle rızayı sakatlayan haller gibi ilkelerin borç ilişkilerindeki belirleyici rolü ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda ikrah, galat, tedlîs, tağrîr ve gabn gibi akdin sıhhatini, bağlayıcılığını veya tarafların rızasını etkileyen hususlar ayrıntılı biçimde açıklanmaktadır.

Akitler bölümünde satış, satış akdinin rükün ve şartları, hükmü ve başta olmak üzere murâbaha, vadîa, tevliye, trampa, açık artırma, kaporalı satış, bey'û'l-vefâ gibi satış çeşitleri, faiz, şuf'a, sarf, selem, istisnâ', karz, icâre, âriyet, hibe, vedîa, vekâlet, kefâlet, havâle, rehin, sulh gibi başlıca akit çeşitleri hem torik yapıları hem de uygulamaya yönelik sonuçları bakımından analiz edilmektedir.

Son bölümde ise karşılıklı borç doğuran ve klasik fıkıh eserlerinde incelenen şirket konusu ele alınmaktadır. Bu kapsamda şirketin mahiyeti ve şirket-i inân, şirket-i mufâvada, şirket-i emvâl, şirket-i vucûh ve şirket-i ebdân, mudârebe, müzâraa ve müsâkât gibi çeşitleri irdelenmektedir.

Eserde yalnızca tarihsel doktrin aktarılmakla yetinmeyerek aynı zamanda ödünç verilen paranın aşırı derecede yükselmesi veya çok değer kaybetmesi, enflasyon farkı, banka faizi, çek ve senet kırdırma, sigorta, banka promosyonu, bireysel emeklilik, rent a car, ürün kirası, leasing, hava parası, banka teminat mektubu gibi modern ticari hayat ve güncel ekonomik ilişkiler bakımından İslam borçlar hukukunun nasıl yorumlanabileceği tartışılmaktadır.

Mezheplerin görüşleri dayandıkları deliller ve akli gerekçeler ışığında mukayeseli biçimde sunularak okuyucuya eleştirel değerlendirme imkânı sağlanmaktadır. Bu yönüyle çalışmada, İslam borçlar hukukunun kavramsal bütünlüğünü, esaslarını ve çağdaş fikhî meselelere uygulama imkânlarını görmek isteyen araştırmacılar, ilahiyatçılar, lisansüstü ve lisans öğrencileri için akademik bir başvuru kaynağı niteliğindedir ve yeni araştırmalara zemin hazırlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku; İslam Borçlar Hukuku; Akit; Akit Teorisi; Şirket.

About the Book

Islamic Law of Obligations

This work, entitled *Islamic Law of Obligations*, is a comprehensive study that systematically examines the rules governing contractual obligations between parties. Its fundamental approach is to assess obligational relationships not merely within the framework of the parties' economic interests, but also in accordance with the principles of justice, mutual consent, good faith, and equity. In this context, the primary objective of Islamic law of obligations is to prevent unjust enrichment and protect the parties from harm and unfair disadvantage in their legal relationships.

The study is systematically structured into three main sections: contract theory, contracts, and partnerships. The contract theory section examines the concept of obligation, the elements, sources, and performance of obligations, the nature of contracts, conditions that may be stipulated in contracts, various types of contractual options (*khiyār*), classifications of property, and the termination of contracts. Particular emphasis is placed on demonstrating the decisive role of principles concerning factors that impair consent in contractual obligations. In this context, matters such as coercion (*ikrāh*), mistake (*ghalaṭ*), fraud (*tadlīs*), deception (*tagh-rīr*), and lesion (*ghabn*), which may affect the validity or binding force of a contract or the consent of the contracting parties, are explained in detail.

In the section on contracts, the principal types of contracts—including sale, the essential elements and conditions of the sale contract, its legal effects, and various forms of sale such as *murābahah*, *waḍī'ah*, *tawliyah*, barter, auction sales, sales with earnest money, and *bay' al-wafā'*, as well as interest (*ribā*), pre-emption (*shuf'ah*), currency exchange (*ṣarf*), *salam*, *istiṣnā'*, loan (*qarḍ*), lease (*ijārah*), gratuitous loan (*āriyah*), gift (*hibah*), deposit (*wadī'ah*), agency (*wakālah*), guarantee (*kafālah*), assignment of debt (*ḥawālah*), pledge (*rahn*), and settlement (*ṣulḥ*) are analyzed in terms of both their theoretical structures and their practical implications.

In the final section, the concept of partnership (*sharikah*), which gives rise to reciprocal obligations and is extensively examined in classical works of Islamic jurisprudence, is addressed. Within this framework, the nature of partnership and its various forms, including *sharikat al-ʿinān*, *sharikat al-mufāwāḍah*, *sharikat al-amwāl*, *sharikat al-wujūh*, *sharikat al-abdān*, as well as *muḍārabah*, *muzā-ra'ah*, and *musāqāt*, are examined in detail.

Rather than merely presenting historical doctrine, the work also discusses how Islamic law of obligations may be interpreted and applied to contemporary commercial life and modern economic relations, addressing such issues as the substantial appreciation or depreciation of loaned money, inflation differentials, bank interest, the discounting of checks and promissory notes, insurance, bank promotional payments, private pension schemes, car rental, product leasing, financial leasing, key money, and bank letters of guarantee.

The views of the various schools of Islamic law are presented comparatively in light of the textual evidence and rational arguments upon which they are based, thereby enabling readers to engage in critical evaluation. In this respect, the work constitutes an academic reference source for researchers, theologians, graduate and undergraduate students seeking to understand the conceptual coherence and fundamental principles of Islamic law of obligations, as well as its potential application to contemporary jurisprudential issues, while also providing a foundation for further research.

Keywords: Islamic Law; Islamic Law of Obligations; Contract; Contract Theory; Company.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	XVII
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

BORCUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE AKİT TEORİSİ

I. BORÇ KAVRAMI VE UNSURLARI	3
A. Borç.....	3
B. Borcun Unsurları	3
C. Borç İlişkisinin Kaynakları.....	4
II. AKİT TEORİSİ.....	5
A. Akdin Tanımı	5
B. Akdin Rükünleri.....	6
1. İcâb ve Kabul (İrade Beyanı)	7
2. Taraflar (Âkideyn)	11
3. Akit Konusu (Akit Mahalli)	13
4. Satış Bedeli (Semen)	15
C. Akdin Şartları.....	15
1. İn'ikâd (Kuruluş / Gerçekleşme) Şartları.....	16
a. Tarafların Akit Ehliyetine Sahip Olmaları	16
b. Meclis Birliği (İttihâdu'l-Meclis)	17
c. İcâb ve Kabulun Şartsız ve Birbirine Uygun Olması	17
d. Taraflardan Her Birinin Diğèrinin Ne Dediğini Anlaması	18
e. Akit Konusunun Hukukî Açından Akdin Hükmüne Uygun Olması	18
2. Sıhhat (Geçerlilik) Şartları	18
a. Akitte Bilinmezliğin (Cehâlet) Bulunmaması	18
b. Akitte Belirsizliğin (Çararın) Bulunmaması	19
c. Akitte Fâsid Şart ve Ribanın Bulunmaması	19
d. Akdin Muvakkat Olmaması.....	19
e. Akit Konusunun Teslim Edilmesi Taraflardan Birine Zarar İçermemesi	20
f. Akdin İkrahlâ Yapılmaması	20
3. Nefâz (Yürürlük) Şartları.....	20
a. Akdi İnşa Edecek Kişinin Tam Akit Ehliyetine Sahip Olması	20
b. Akdi İnşa Edecek Kişinin Mülk veya Velayetinin Bulunması	21
4. Lüzûm Şartları	23
D. Akit Çeşitleri.....	23
1. Sıhhat Bakımından Akitler	23
a. Sahih Akit	23
b. Sahih Olmayan (Bâtıl / Fâsid) Akit	24
2. Nefâz (Yürürlük) Bakımından Akitler	28
a. Nâfiz Akit.....	28
b. Mevkûf Akit.....	28
3. Bağlayıcılık Bakımından Akitler.....	29
a. Her iki taraf için lâzım olan akitler	29

b. Taraflardan sadece birisi için lâzım olan akitler.....	29
c. Her iki taraf için lâzım olmayan akitler.....	29
4. İsimli Olup Olmaması Bakımından Akitler	29
a. İsimli Akitler.....	29
b. İsimsiz Akitler	29
5. Güdülen Amaç Bakımından Akitler	30
a. Mülkiyetin Devri Amacıyla Yapılan Akitler	30
b. Saklama Amacıyla Yapılan Akitler.....	30
c. Güvence Amacıyla Yapılan Akitler	30
6. Ayna Bağlı Olup Olmaması Açısından Akitler	30
a. Aynî Akitler.....	31
b. Aynî Olmayan Akitler.....	31
7. Bedelli Olup Olmaması Açısından Akitler	31
a. Bedelli Akitler.....	31
b. Bedelsiz Akitler	31
8. Hukukî Neticelerini Hemen Doğurup Doğurmaması Açısından Akitler.....	32
a. Müneccez Akit.....	32
b. Muzâf Akit.....	32
c. Mu'allak Akit	33
III. AKİTLERDE İLERİ SÜRÜLEN ŞARTLAR.....	33
A. Ta'likî (Geciktirici) Şartlar.....	34
B. Takyidî Şartlar	35
C. İzâfe Şartları	38
IV. AKİTLERDE MUHAYYERLİKLER	39
A. Meclis Muhâyyerliği.....	39
B. Şart Muhâyyerliği.....	41
C. Görme Muhâyyerliği.....	44
D. Ayıp Muhâyyerliği.....	48
E. Nakit Muhâyyerliği.....	53
F. Vasıf Muhâyyerliği	53
G. Gabn ve Tağrîr Muhâyyerliği.....	54
V. RİZÂYI BOZAN HALLER.....	54
1. İkrâh.....	54
2. Galat (Hata).....	56
3. Tedlîs / Tağrîr (Aldatmak)	56
4. Tağrîr İle Birlikte Bulunan Gabn.....	58
VI. MAL KISIMLARI.....	59
A. Mütakavvim Mal ve Mütakavvim Olmayan Mal	60
a. Akitlerin sahih olup olmaması.....	60
b. İtlâf halinde tazmin edilmesi.	60
B. Misli Mal ve Kıyemî Mal	61
a. Faizin cereyan etmesi.	62
b. İtlâf edilen malın tazmin edilmesi.....	62
C. Menkul Mal ve Gayri Menkul Mal.....	62
a. Şuf'aya konu olması.	63

b. Malların vakfedilmesi.....	63
c. Kanuni temsilcilerden vasînin bakımını üstlendiği kâsırın (tasarruftan âciz kimse) malını satması.	63
d. Satın alındıktan sonra kabzedilmeden satılması.....	63
D. Kullanım Malı ve Tüketim Malı	64
VII. AKDİN SONA ERMESİ.....	64

2. BÖLÜM

İSLAM BORÇLAR HUKUKUNDA AKİTLER

I. SATIŞ AKDİ.....	67
A. Satış Akdinin Mahiyeti ve Meşrû Olması	67
B. Satış Akdinin Rükünleri.....	69
1. İcâb ve Kabul.....	69
2. Satıcı ve Alıcı (Taraflar)	70
3. Satılan Şey (Mebî')	71
a. Mevcut Olması.....	71
b. Malûm Olması	72
c. Teslim Edilebilir Olması	73
d. Temiz (Tâhir) Olması	73
e. Yanarlanılabilir Olması	74
f. Satıcının Özel Mülkiyetinde Olması	76
4. Satış Bedeli (Fiyat, Semen, İvaz)	76
a. İhtikâr (Karaborsacılık)	78
b. Tes'ir (Narh).....	79
C. Satış Akdinin Şartları	82
1. İn'ikâd Şartları.....	82
2. Sıhhat Şartları.....	83
3. Nefâz Şartları.....	85
4. Lüzûm Şartları	86
D. Satış Akdinin Hükmü	87
1. Kabz ve Tahliye Kavramları	87
2. Semenın Telef Olması.....	90
3. Semenın Tedavülden Kalkması veya Değer Kaybetmesi	91
4. Mebiin Kapsamı.....	92
E. Satış Akdinin Türleri.....	93
1. Murâbaha	93
2. Vadîa	97
3. Tevliye.....	97
4. İşrâk	97
5. Mukâyeza (Trampa) Akdi	97
6. Müzâyede (Açık Artırma Yoluyla) Satışı.....	98
7. Arbûn Satışı (Kaporalı Satış).....	98
8. Cuma Namazı Sırasında Yapılan Satış Akdi.....	99
9. Bey'ü'l-Vefâ	100
10. İcticrâr Bey'i	101
11. Zorda Kalmış Kimsenin Malını Satın Almak veya Ona Mal Satmak.....	102

II. FAİZ (RİBA)	102
A. Faizin Mahiyeti ve Haram Olmasının Delilleri	102
B. Faiz Türleri	104
1. Borç Faizi.....	104
2. Alışveriş Faizi.....	104
C. Faiz İlleti.....	107
1. Hanefî ve Hanbelî Mezheplerine Göre Faiz İlleti.....	108
2. Mâlikî Mezhebine Göre Faiz İlleti.....	111
3. Şâfiî Mezhebine Göre Faiz İlleti	111
D. Faizin İlletiyle İlgili Görüşlerin Hukukî Sonuçları.....	113
E. Enflasyon Farkı.....	116
F. Alacağı Belirli Bir Miktarını düşürerek Vadesinden Önce Tahsil Ettirmek	116
G. Hayvanı Hayvan Karşılığında Satmak.....	117
H. Banka Faizi.....	117
I. Dârulharpte Faiz	118
J. Vade Farkı	118
K. Sigorta	120
L. Banka Promosyonu	120
M. Bireysel Emeklilik.....	121
III. ŞUF'A (ÖNALIM HAKKI)	121
A. Şuf'a Sebepleri	122
B. Şuf'a Konusu	124
C. Şuf'a Şartları.....	125
D. Şuf'ayı Talep Etme Merhaleleri	126
E. Şuf'a Hakkını İptal Eden Durumlar	128
IV. SARF AKDİ	128
V. SELEM AKDİ.....	131
A. Selem Akdinin Rükünleri	131
B. Selem Akdinin Şartları	132
VI. İSTİSNÂ AKDİ / ESER SÖZLEŞMESİ.....	139
VII. KARZ AKDİ	141
A. Karz Konusu.....	142
B. Karzın Şartları	144
C. Karzın Hükmü.....	146
D. Karzın Hukukî Vasfı.....	148
VIII. İCÂRE AKDİ	148
A. İcâre Akdinin Konusu	149
B. İcâre Akdinin Türleri	149
1. Kira Akdi	149
a. Taraflar	150
b. İcâb ve Kabul	150
c. Menfaat	150
d. Kira Bedeli	151
2. İş (Hizmet) Akdi	152
a. Taraflar	152

b. İcâb ve Kabul	156
c. İş (Emek)	156
d. Ücret.....	159
e. İş Akdinin Hükümü	161
3. Eşya Kiralamak.....	163
4. Ulaşım Araçlarını Kiralamak.....	164
a. Ücretin Hak Edilmesi	165
b. Kiracının Tazminle Sorumlu Tutulduğu Durumlar	165
c. Kiracının Kiraladığı Taşıtı Bir Başkasına Kiraya Vermesi	165
d. Kiralanan Aracın Bozulması.....	166
e. Kiraya Verilen Aracın Yakıtı, Bakımı Ve Onarımı.....	167
C. İcâre Akdinin Son Bulması	167
D. Ürün Kirası	168
E. Leasing.....	169
F. Hava Parası	169
IX. ÂRİYET AKDİ	170
A. Âriyetin Rükünleri	170
B. Âriyetin Hükümü.....	172
X. HİBE AKDİ.....	176
A. Hibenin Rükünü	177
B. Hibeden Rücû.....	179
C. Umrâ.....	181
D. Rukbâ.....	181
E. Süknâ	181
XI. VEDİÂ AKDİ	182
A. Vedîanın Rükünleri.....	182
B. Vedîanın Hükümü	183
C. Vedîanın Sona Ermesi	185
XII. VEKÂLET AKDİ	185
A. Vekâletin Rükün ve Şartları:	186
B. Vekâlet Türleri	189
C. Vekâletin Hükümü ve Doğurduğu Haklar	191
D. Vekâletin Sona Ermesi	193
XIII. KEFÂLET AKDİ.....	193
A. Kefâletin Rükünleri.....	194
B. Kefâlete Karşılık Ücret Almak.....	197
C. Kefâletin Hükümü.....	197
D. Kefâletin Sona Ermesi	199
XIV. HAVÂLE AKDİ.....	199
A. Havâlenin Rükün ve Şartları.....	199
B. Havâlenin Hükümü	200
C. Havâlenin Sona Ermesi	201
XV. REHİN.....	201
A. Rehin Akdinin Rükünleri.....	202
B. Rehin Akdinin Hükümü	205
C. Rehin Akdinin Sona Ermesi	207

XVI. SULH	208
A. Sulhun Rükünleri.....	208
B. Sulhun Çeşitleri	209
C. Sulhun Hükümleri	211

3. BÖLÜM

ŞİRKET KAVRAMI, MAHİYETİ VE TÜRLERİ

I. HAK VE YETKİ BAKIMINDAN ŞİRKETLER	215
A. Şirket-i İnân.....	215
B. Şirket-i Mufâvada	216
II. ANA UNSUR AÇISINDAN ŞİRKETLER	218
A. Şirket-i Emvâl.....	218
B. Şirket-i Vucûh.....	219
C. Şirket-i Ebdân (A'mâl)	220
III. MUDÂREBE	221
A. Mudârebenin Rükünleri	222
B. Mudârebenin Hükümü	226
C. Mudârebenin Sona Ermesi	227
IV. MÜZÂRAA AKDİ	228
A. Müzâraanın Şartları	229
B. Müzâraanın Hükümü	230
C. Müzâraanın Sona Ermesi	231
V. MÜSÂKÂT AKDİ	231
A. Müsâkâtın Şartları	232
B. Müsâkâtın Hükümü.....	233
C. Müsâkâtın Son Bulması	234

SONUÇ	235
KAYNAKÇA	237
DİZİN	245

KISALTMALAR

b.	: Bin, İbn
BES	: Devlet destekli Bireysel Emeklilik Sistemi
bk.	: Bakınız
bs.	: Baskı Sayısı
İFAV	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
md.	: Madde
ö.	: Ölümü, ölüm tarihi
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik eden
TKBB	: Türkiye Katılım Bankaları Birliği
trc.	: Tercüme eden
t.y.	: Tarih yok
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Vesaire

ÖN SÖZ

Fıkıh, hayatı bütünüyle kuşatan, kişinin Rabbine karşı görevlerini, hayatını idame etmesi için gerekli olan tasarrufları ve hayatta düzenin sağlanması için gerekli olan müeyyideleri belirli ilkeler çerçevesinde düzenleyen kapsamlı bir hukuk sistemidir. Bunlar arasında inanların yaşamlarını refah içerisinde sürdürmelerini sağlayan borçlar hukuku, toplumda en sık karşılaşılan hukukî ilişkileri konu edinmektedir. Bu kapsamda satış, kira, âriyet, vedâ, vekâlet, kefâlet, karz, ortalık gibi hukukî işlemler Kitap, sünnet gibi edille-i şeriyye denenen delillerle düzenlenmiştir. Klasik fıkıh eserlerinde her ne kadar konular nazarî olarak işlenmişse de gösterilen örnekler ve hakkında getirilen çözümler toplumun hayatını belirli kurallara göre sürdürmesi bakımından fıkıhın pratik yönünün bulunduğunu göstermektedir.

İslam borçlar hukuku insanların mal edindiklerinde veya mallarını bir bedel karşılığında elden çıkardıklarında hem haksızlığa uğramamaları hem de haksızlık etmemeleri için akitlerin sadece şekil şartlarına değil, aynı zamanda rızanın bulunması, zarar vermeme, kandırmama gibi kuralları gerekli kılmaktadır. Bu ilkeler İslam borçlar hukukunun kira, iş akdi, karz, hibe, âriyet, vedâ, vekâlet, kefâlet ve rehin gibi karşılıklı borçlanmayı gerektiren sözleşmeleri de merkeze almaktadır.

Elimizdeki çalışma, borçlar hukukunun hem teorik hem pratik yönünü incelemektedir. Bu kapsamda karşılıklı borç ilişkisini meydana getiren akitleri ele almaktadır. Bu bağlamda borç, borcun unsurları, ifası, akdin tanımı, rükün ve şartları, çeşitleri, akitlere konu edinen malın tanımı ve çeşitleri, akitleri sonlandırmada başvurulmuş muhayyerlik çeşitleri, rızayı bozan haller gibi borçlar hukukunun teorik yönünü oluşturan konular işlenmektedir. Konular incelenirken klasik dönem fıkıh eserlerinde yer alan akitler ele alınmıştır. Ağırlıklı olarak klasik dönem eserlere müracaat edilmiş, bunun yanında çağdaş fıkıh eserlerinden de yararlanılmıştır. Çalışmada günümüzde söz konusu edilen bazı çağdaş sözleşmelerin klasik dönemdeki akitlere olan bağlantısı üzerinde durulmuş ve bu durum örneklerle zenginleştirilmiş, bu sayede okuyucunun elindeki çalışmaya tarihî bir çalışma olarak değil, günümüzde de hukukî ilişkileri düzenleyen ve çağdaş insanlara hitap eden bir çalışma olarak bakmasını sağlamak hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında hedeflerden biri de insanlık tarihi ile birlikte başlayıp günümüze kadar gelen çeşitli akitleri akademik bir bütünlük içe-

risinde anlaşılır akademik bir üslupla sunmaktır. Kitap bu amaçla hem İslam borçlar hukuku alanında çalışma yapmak isteyen okuyucular hem de İlahiyat fakültelerinde bu alanda bilgi edinmek isteyen öğrenciler için faydalı olabilecek bir düzenle hazırlanmıştır. Konuların aktarımında sadece teorik bilgi ile yetinilmemiş, aynı zamanda konuların anlaşılmasını kolaylaştıracak ve konuları günümüze taşıyacak örnekler sunulmuştur. Bununla okuyucunun hem klasik dönem anlayışını hem günümüzde söz konusu olan İslam borçlar hukukuyla ilişkili olan sözleşmeleri nasıl değerlendireceğini kavraması hedeflenmiştir.

Eserin, yararlanmak üzere başvuran okuyuculara ve fıkıh alanında akademik çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılara faydalı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Mehmet Selim ASLAN
Temmuz 2026, Van